

MOŽNOST NAVŠTÍVIT BETLÉMY
V JEDNOTLIVÝCH KOSTELECH

Katedrála sv. Petra a Pavla		
24. 12.	16.00 – 18.30	
25. 12., 26. 12., 1. 1.	7.00 – 18.30	
Po–So	8.15 – 18.30	
Ne	7.00 – 18.30	

Jezuitský kostel Nanebevzetí Panny Marie		
24. 12.	20.30 – 22.30	
25. 12., 26. 12.	7.00 – 7.30, 9.30 – 10.00	
Po–So	11.30 – 13.00	
Ne	7.00 – 7.30, 9.30 – 10.00, 20.30 – 21.00	

Kapucínský kostel Nalezení sv. Kříže		
24. 12.	16.00 – 18.00	
25. 12., 26. 12., 1. 1.	6.00 – 11.30, 13.30 – 18.00	
Út–So	6.00 – 7.00, 16.00 – 18.00	
Ne	8.00 – 11.00, 16.00 – 18.00	

Kostel sv. Jakuba		
25. 12., 26. 12., 1. 1.	7.00 – 20.00	
Po–Ne	7.00 – 20.00	

Kostel sv. Maří Magdalény		
24. 12.	16.00 – 18.00	
25. 12., 26. 12., 1. 1.	6.00 – 18.00	
Po–Pá, Ne	6.00 – 19.00	
So	7.00 – 9.00, 18.00 – 19.00	

Kostel sv. Michala		
24. 12.	15.00 – 17.30	
25. 12., 26. 12.	16.00 – 19.30	
Po–So	16.00 – 19.30	
Ne	9.00 – 12.00, 17.00 – 20.00	

Minoritský kostel sv. Janů		
Po–So	9.00 – 12.00, 14.00 – 17.00	
Ne	7.00 – 12.00, 14.00 – 17.00	

Kostel sv. Tomáše		
25. 12., 26. 12.	14.00 – 18.00	
Po–So	6.30 – 7.30, 17.00 – 18.00	
Ne	7.00 – 12.00, 19.00 – 20.00	



BETLÉM V KOSTELE SV. MICHALA

Historie: „Také krásné jesle byly k svatému Michalu r. 1905 zakoupeny z Mnichova a nával byl v nich o vánocích neobyčejný.“ (*P. František Jeřábek C. SS. R.: Dějiny chrámu sv. Michala archanděla v Brně: k 700leté památce založení; Brno 1929*). Tato dobová zmínka určuje původ svatomichalského betléma. Rok 1905 byl v kostele přelomový, protože to byl rok příchodu bratří redemptoristů. Tito řeholníci navazovali na apoštolskou činnost dominikánů, kterým kostel patřil do roku 1785, do doby rušení klášterů za císaře Josefa II.

Popis a současnost svatomichalského betléma: Betlém bývá v současné době umístěn v tzv. lurdské kapli v levém bočním prostoru kostela (nejbližší vstup z ulice Dominikánská). Je tvořen asi třiceti figurami (včetně oveček), za nimi je propracované prostorové pozadí s betlémskou chýší.

Od 23. 12. do poloviny ledna probíhá výstava obrazů a plastik s názvem UMĚNÍ BETLÉMSKÉ MEDITACE. Výstava je umístěna na levé oratoři kostela (opět nejlépe přístupná bočním vchodem z Dominikánské ulice). Autoři vystavovaných děl: Dana Marková, Eva Mužíková, Ema Hostašová, Irena Ciutti, Zdeněk Fuchsa, Ivan Kříž, Jana Bayerová, Veronika Planerová, Jiří Grbavčic, Pavel Čech, Jana Ondrušová-Wunschová a další.

Nedělní boboslužby: 9.00, 10.30, 18.30

Římskokatolická duchovní správa u kostela sv. Michala, Brno

Petrov 6, 602 00 Brno
tel. 542 212 511 (kostel)

GPS:
49°11'37.16"N
16°36'25.30"E



BETLÉM V MINORITSKÉM
KOSTELE SV. JANŮ

Historie: Betlém u minoritů začal vznikat brzo po 2. světové válce. Na žádost P. Norberta Škrdlíka vyřezal brněnský sochař a řezbář Jaroslav Vaněk v roce 1946 jesličky (byly bohužel odcizeny). V dalším roce přibyla socha Panny Marie a svatého Josefa a v roce 1948 byla vyřezána stáj a základní sestava kolem jesliček. V roce 1949 přibyl první ze Tří králů a pan Vaněk postupně vyřezával další figurky, mezi nimiž se objevují i postavy dvou chlapců, ve kterých řezbář znázornil své syny. Zvláštností betléma je figurka P. Škrdlíka, díky jehož podpoře a dlouholeté spolupráci s panem Vaňkem mohl tento betlém vzniknout.

Popis: Betlém má takřka 20 metrů dlouhý podstavec, na jeho ohradě jsou reliéfy navštívení, obřezání, obětování a útěk do Egypta. Figury jsou z lipového dřeva, o velikosti 0,5–1 m, poslední z nich přibyla roku 1990 před autorovou smrtí a představuje sv. Anežku Českou.

Nedělní boboslužby: 7.30, 9.00, 10.30 (pro děti), 15.30

Římskokatolická farnost u kostela sv. Janů, Brno

Minoritská 1, 602 00 Brno
tel. 542 215 600
brno@minorite.cz
www.minorite.cz

**Info centrum Nadace
FONS SALUTIS**

Nadace Konventu minoritů v Brně
tel. 542 215 600
nadace@fonssalutis.cz
www.fonssalutis.cz

GPS:
49°11'39.65"N
16°36'39.63"E



BETLÉM V KOSTELE SV. TOMÁŠE

Historie: V době kolem roku 1950 navrhla sochařka Jánská pro kostel sv. Tomáše betlém, který byl umístěn v kapli Nejsvětější Trojice a skládal se z dřevěné konstrukce, na které byly z juty nakaširovány tři pahorky. Pod prostředním pahorkem byla jeskyně s figurami Svaté rodiny, na okolních pahorcích ovečky s pastýři a za pahorky byl umístěn trojkřídlý obraz Jeruzaléma. Tyto dekorace však byly, kromě obrazu Jeruzaléma, poničeny. Po generální úpravě kostela sv. Tomáše nechal Ludvík Kolek vytvořit nové dřevěné dekorace – vstupní bránu, skály v pozadí a přístřešek, pod kterým je Svatá rodina. Figury jsou z původního betléma z 50. let, vyřezané v dílně bratří Kotrbů.

Popis: Betlém je tvořen dřevěnými dekoracemi – chýší, branou a skálami. Figury jsou uspořádány s ohledem na perspektivu – větší vpředu (pastýři u ohně, mouřenín klečící před branou), menší vzadu (žena s dítětem, Svatá rodina). Nad chýší je umístěna figura anděla s nápisem „Sláva na výsostech Bohu“. Zvláštností tohoto betléma je existence 2 souborů Svaté rodiny. Od slavnosti Narození Páně do slavnosti Zjevení Páně tvoří Svatou rodinu malá figurka Ježíška a klečící postavy Panny Marie a sv. Josefa, od slavnosti Zjevení Páně je v jesličkách uložena větší figurka Ježíška, sv. Josef stojí, Panna Maria sedí a do základní sestavy betléma přibudou figury Tří králů.

Nedělní boboslužby: 7.45 (latinská), 9.00, 11.00, 19.30

Římskokatolická farnost u kostela sv. Tomáše, Brno

Lidická 6, 602 00 Brno
tel. 545 572 215
farnost@svtomas.net
www.svtomas.net

Komunita Emmanuel

Lidická 6, 602 00 Brno
tel. 545 572 215
emmanuel@emmanuel.cz
www.emmanuel.cz

GPS:
49°11'52.79"N
16°36'28.42"E



NOC KOSTELŮ

WWW.NOCKOSTELU.CZ



www.crsp.cz



http://www.katolik.cz/vkhbrno



na jedné ~ vlně



www.crsp.cz

Informační kontaktní centrum Petrov



- kalendář akcí brněnské diecéze
- informace
- audioprůvodce
- internet
- služba průvodce
- www.petrovinfo.cz

VITA CHRISTI

Expozice sakrálního umění
z brněnské diecéze

Diecézní muzeum
úterý–neděle 10–17 hod.
www.petrovinfo.cz



Biskupství brněnské
Petrov 8, 601 43 Brno
www.biskupstvi.cz

HISTORICKÉ BETLÉMY
V CENTRU BRNA

OD 24. PROSINCE



BRNĚNSKÉ BETLÉMY

Dodnes jsou betlémy součástí křesťanské vánoční tradice a přinášejí radost dětem i dospělým. V brněnských kostelech můžeme vidět rozmanité betlémy – od těch, které jsou složeny z figurek darovaných jednotlivými farníky, až po díla vytvořená mistry řezbáři. Betlémy se stavějí na konci doby adventní, při viglii Narození Páně (24. prosince) ukládáme do jesliček figurku Jezulátka. Od slavnosti Zjevení Páně (6. ledna) se k zástupu směřujícímu do Betléma připojují také figury Tří králů. V kostele pak bývají betlémy do svátku Úvedení Páně do chrámu (2. února).

V blízkosti betléma bývá umístěna pokladnička nebo dětmi oblíbená figurka černouška, který po vhození mince zakývá na poděkování hlavou. Touto cestou můžete podpořit náročnou údržbu betlémů.

HISTORIE TRADICE BETLÉMŮ

Ve 4. století po Kristu přinesl papež Liberius do Říma pět prkének z Kristových jesliček a uložil je v chrámu, který podle nich dostal jméno Ad praesepe (U jesliček) – dnes římská bazilika Santa Maria Maggiore.

Roku 1223, po návratu z Betléma, připravil František z Assisi pro účastníky půlnoční mše v jeskyni u vsi Greccio jesle s živým oslem a volem, a tak založil tradici stavění jesliček.

Vůbec první doložený betlém v českých zemích byl v roce 1560 v jezuitském kostele v Praze. Jezuitský řád se zasloužil o další šíření – ještě z 16. století máme zprávy o betlémech i v jiných českých městech. Betlémy měly své místo v pastorační činnosti jezuitů jako emocionálně působivý prostředek. Jejich betlémy se proto držely biblického příběhu.

V barokní době kostelní betlémy procházely velkým rozvojem. Tvořily je figury v životní velikosti, ať už malované na dřevěných deskách anebo vyřezané ze dřeva. Marie Terezie roku 1751 zakázala stavění betlémů a předvádění vánočních her v kostelech a Josef II. vydal tento zákaz znovu, označil zvyk za dětinský a církve nedůstojný. Zákaz se týkal i soukromých domů. Tam se dal ovšem hůře kontrolovat, a tak se zvyk stavět jesličky přenesl do domácností.

Lidové betlemářství se pak rozvíjelo v průběhu 19. století a svého vrcholu dosáhlo počátkem 20. století. Dařilo se mu především v podhůřích a tam, kde byla soustředěna podomácká výroba. Figury se zmenšovaly a objevily se nové materiály pro jejich výrobu: papír, vosk, pálená hlína, těsto. Inspirací pro betlémskou krajinu se stávalo okolí bydliště tvůrců. Specifickým typem z této doby jsou skříňkové betlémy – figurky ve zdobené a prosklené skřínce. S přenosnými skříňkovými betlémy také někdy koledníci obcházel domácnosti a hrávali před nimi vánoční hry.

Po druhé světové válce byla tradice přerušena ideologizací vánočního tématu po nástupu komunistické strany k moci. Přesto i v tomto období vznikaly v Brně betlémy, zvláště zásluhou sochaře Jaroslava Vaňka či v dílně bratří Kotrbů.



BETLÉM V KATEDRÁLE SV. PETRA A PAVLA

Historie: Tvůrce petrovského betléma Heřman Kotrba začal s vyřezáváním v pohnutých dobách v roce 1950. V tomto roce byl brněnským biskupem Mons. dr. Karel Skoupý a farářem zdejší farnosti P. Josef Navrkal, který tento počín všemožně podporoval jak finančně, tak neustálým povzbuzováním a velkým zájmem o nově vznikající dílo. Heřman Kotrba vyřezával svůj betlém s velkou chutí a dokončil ho v roce 1953. Betlém je vyřezán z několika monobloků lipového dřeva a od ostatních betlémů se odlišuje tím, že jeho figury nejsou vyřezány každá zvlášť, ale v několika skulpturách sdružených postav. Dokolorovány jsou vodovou temperou a poté přelakovány. Heřman Kotrba se nechal při tvorbě tohoto betléma inspirovat středověkými výjevy a reliéfy pozdně gotických oltářů, jako je Stošův oltář v Krakově, Spišský na Slovensku či Levočský oltář, na jehož rekonstrukci Heřman Kotrba také pracoval.

Popis: Betlém je tvořen v pozadí vyobrazením města s hvězdou a figurami andělů. V jeskyni je Svatá rodina – Panna Maria a sv. Josef se sklánějí nad jesličkami s narozeným Ježíškem. Tomu se přicházejí poklonit pastýři a králové.

Nedělní boboslužby: 7.30, 9.00, 10.30 (latinská)

Římskokatolická farnost u kostela sv. Petra a Pavla, Brno
Petrov 9, 602 00 Brno
tel. 543 235 031
rkf.brnodom@biskupstvi.cz
www.katedrala-petrov.cz

GPS:
49°11'27.70"N
16°36'25.26"E



BETLÉM V JEZUITSKÉM KOSTELE NANEBEVZETÍ PANNY MARIE

Historie: Po náletu v listopadu roku 1944 byl jezuitský kostel včetně jeho umělecké výzdoby a vybavení velmi silně poškozen a následně v letech 1945–52 rekonstruován. Současný betlém tedy pochází z doby brzy po válce. Od 90. let 20. století spravuje kostel Nanebevzetí Panny Marie opět jezuitský řád.

Popis: Betlém je tvořen dekorativním pozadím, které je doplněno malovaným obrazem znázorňujícím krajinu kolem Betléma. Sádrové figury darovali jednotliví farníci a představují Svatou rodinu, pastýře a Tří krále. Původně byl součástí betléma větší počet figur, některé však byly v minulých letech odcizeny.

Nedělní boboslužby: 7.30, 10.00, 21.00

Římskokatolická duchovní správa u kostela Nanebevzetí Panny Marie, Brno
Kozí 8, 602 00 Brno
tel. 542 216 696
brno@jesuit.cz
www.jesuit.cz/brno

Vysokoškolské katolické hnutí Brno
Studentské centrum
Kozí 8, 602 00 Brno
studentske@centrum.cz
www.katolik.cz/vkhbrno

GPS:
49°11'48.32"N
16°36'36.28"E



BETLÉM V KAPUCÍNSKÉM KOSTELE NALEZENÍ SV. KŘÍŽE

Historie: V roce 1955 dostal brněnský sochař a restaurátor Jaroslav Vaněk k dispozici prostor v zadní části chrámové lodi kapucínského kostela s prosbou o vytvoření betléma. Sochař, kterému byl určen pouze prostor bez jakýchkoliv dalších požadavků, zde vytvořil pozoruhodné dílo, kde ve výrazu obličejů každé postavy můžeme vyčíst určité pohnutí – zadumání, úžas či překvapení. Za svého života stavěl tento betlém autor vždy sám, naposledy v roce 1990. Tehdy se zrodil nápad umístit mezi figurky betléma také postavu sv. Františka z Assisi coby zakladatele tradice stavění jesliček. V létě roku 1991 J. Vaněk vyřezal své poslední dílo – reliéf sv. Františka – jako součást betléma v kostele u kapucínů. Ve stejném roce 4. října, v den svátku tohoto světce, J. Vaněk zemřel. Sv. František je v jeho betlémě zpracován podle motivu z příběhu o vlku z města Gubia. Figuru vlka, které sochař nestihl vyřezat hlavu, dokončil později jeho spolupracovník pan Kokeš.

Popis: Střed betléma je tvořen chýší s figurami Svaté rodiny. Maria ukládá narozeného Ježíška do jesliček a nad nimi se sklání sv. Josef. Kromě Tří králů, přinášejících dary, jsou zde figury pastýřů s ovečkami. Vlevo v pozadí jsou dva reliéfy, zobrazující klanění pastýřů, a dále anděla, který jim oznamuje narození Krista. Na reliéfu vpravo je zobrazen svatý František z Assisi s vlkem.

Nedělní boboslužby: 8.30, 10.00, 17.00

Kláster kapucínů Brno
Kapucínské nám. 5, 602 00 Brno
tel. 542 213 232
brno@kapucini.cz
www.kapucini.cz

GPS:
49°11'29.55"N
16°36'35.33"E



BETLÉM V KOSTELE SV. JAKUBA

Historie: Betlém pochází pravděpodobně z první poloviny 20. století. Dle záznamů v kronice kostela u sv. Jakuba byl postupně doplňován jednoduchými sádrovými figurkami, které darovali jednotliví farníci. Snaha o autentické zobrazení města Betléma na dekoraci v pozadí vycházela pravděpodobně z poutí do Svaté země, pořádaných z Brna od roku 1905.

Popis: Pozadí betléma tvoří dekorace – stylizace domů a jeskyně. Nad nimi je umístěn trojdílný malovaný obraz znázorňující hornatou krajinu, přicházející karavanu a pastýře. Figury jsou sádrové. Panna Maria a sv. Josef klečí a sklánějí se nad narozeným Jezulátkem. Nejbližší jeskyni jsou figury Tří králů přinášejících dary – zlato, kadidlo a myrhu. Dále se přicházejí poklonit pastýři a jejich rodiny.

Nedělní boboslužby: 8.00, 9.30, 11.00 (září–červen), 19.00

Římskokatolická farnost u kostela sv. Jakuba, Brno
Jakubská 11
602 00 Brno
tel. 542 219 898, 731 402 777
sv.jakub@volny.cz
www.svatyjakubbrno.wz.cz

GPS:
49°11'47.90"N
16°36'30.36"E



BETLÉM V KOSTELE SV. MAŘÍ MAGDALÉNY

Historie: Původ betléma, umístěného v zadní části kostela, je neznámý. Zvláštností kostela je celodenní výstav Nejsvětější Svátosti. Proto je kostel otevřen denně od 6 do 19 hodin kromě soboty.

Popis: Dekorace v pozadí je tvořena stylizací stáje s dveřmi a oknem. Betlém tvoří větší figury, které jsou ze dřeva v barevném provedení. Pod přístřeškem jsou figury Svaté rodiny. Maria i Josef jsou zobrazeni klečící v adorační pozici. Jezulátko je uloženo v jesličkách, před nimi jsou figury klečících Tří králů, kteří přinášejí své dary a vzdávají úctu narozenému Ježíši. Po stranách jsou dvě postavy pastýřů, jedna v pokleku, druhá stojící s ovečkou v náručí.

Nedělní boboslužby: 7.00, 8.00, 9.00, 18.00

Římskokatolická duchovní správa u kostela sv. Maří Magdalény, Brno
Františkánská 2
602 00 Brno
tel. 542 210 074
www.petrini.zde.cz

GPS:
49°11'32.00"N
16°36'38.82"E

